

خروج ترامپ و مسوولیت ما / علی ربیعی

دولت فعلی امریکا بر خلاف تعهدات و تضمین های بین المللی در برجام، از این معاهده خارج شد. خروج ترامپ برخلاف هیاهوهای رسانه ای- تبلیغاتی انجام شده خروجی بدون همراهی شرکای سستی امریکا بوده است: خروجی ای که حتی مورد حمایت مردم امریکا نیز قرار نگرفته است. کشورهای اروپایی، سازمان های بین المللی (نظیر سازمان انرژی اتمی که موکدا پایبندی ایران به برجام را تایید کرده اند)، نهادهای مدنی بین المللی تقریباً یکپارچه خروج ترامپ از برجام را مورد نکوهش قرار دادند و تنها رژیم غاصب صهیونیستی و برخی کشورهای کوچک منطقه که حاکمیتی لرزان دارند از اقدام ترامپ حمایت کرده اند. خروج دولت امریکا از برجام آثار سیاسی محدود و برخی تبعات اقتصادی را به دنبال خواهد داشت اما از جنبه نظامی با نگاهی به شرایط منطقه و ناکامی های متعدد امریکا باید اذعان کرد ایران همچنان کشور با ثبات منطقه خواهد بود. در این چارچوب بر این باورم که احتمال امکان حمله نظامی امریکا به ایران، حدود صفر است. در واقع بر مبنای محاسبات مختلف امنیتی، نظامی و منطقه ای و بین المللی، مجموعه تصمیم گیر در سیاست خارجی امریکا چنین ریسکی را نخواهند کرد. این احتمال فقط امریکا را شامل نمی شود، و باید اضافه کرد که با توجه شرایط ژئوپولیتیک و قدرت دفاعی ایران هیچ کشوری چه در منطقه و چه خارج از منطقه خاورمیانه هرگز چنین ریسکی را نخواهد کرد. آنچه تاکنون ترامپ بیان کرده است و طراحان خروج امریکا بدان دلبسته اند ایجاد نارضایتی ناشی از تحولات اقتصادی و تبعات اجتماعی آن است. خروج از برجام را بیشتر در این چارچوب

باید تبیین کرد. ترامپ با خروج از برجام به صورت هدفمند «کاهش سرمایه اجتماعی نظام سیاسی»، چیزی که

در ادبیات نوین علوم سیاسی و روابط بین الملل از آن با عنوان «فرسایش سرمایه سیاسی» نام برده می شود.

اگر تحولات و وقایع اجتماعی ایران در چهار دهه اخیر را رصد کنیم می بینیم در هیچ دوره ای منافقین و

سلطنت طلبان اینقدر مورد حمایت های مالی و غیرمالی برخی کشورها قرار نگرفته اند. گزینه های مختلف با

مقاصد و ابزارهای مختلف در سیاست خارجی امریکا در هر دوره ای به فراخور اهداف، مورد استفاده قرار

گرفته است. در دوره کنونی و در شرایطی که ایران و متحدین منطقه ای توانستند استراتژی «دولت گسسته» را

خشی کنند طیف تصمیم گیر در امریکا با هدف مشخص ناامید کردن بازیگران فعال عرصه سیاست، اقتصاد و

شرکای اجتماعی در ایران، درصدد ایجاد نارضایتی هستند. آنان با برداشت و فهم نادرست از تحولات ایران

درصدد برهم زدن توازن اجتماعی در جمهوری اسلامی ایران هستند. با این وصف سعی دارند با ملتهب کردن

اقتصاد و تحت تاثیر قرار دادن تحولات اجتماعی، «تاب آوری اجتماعی» در ایران را شکننده کنند. جای تاسف

عمیق تر آنجاست که برخی مخالفین دولت به صورت ناخودآگاه در زمین بازی دشمن بازی می کنند. در واقع

آنان با عدم درک واقع بینانه از آنچه در حال وقوع است فکر می کنند با پایین آوردن سرمایه اجتماعی دولت،

پیروزی حزبی و جناحی به دست می آورند. بر خلاف فهم آنان در شرایط فعلی بحث «منافع ملی»، «هویت

ملی» و «منافع کل ساختار نظام سیاسی» مطرح است.

سلاح اجتماعی ما در قبال تحریم های ترامپ، انسجام اجتماعی با اتکا به کم کردن فاصله میان دولت و

جامعه با اتکا به گفت و گوهایی دو جانبه است. گفت و گوی اجتماعی بین کارگران و کارفرمایان برای تفاهم

عمومی برای تولید بیشتر، استفاده از کالای داخلی و حمایت از آن، خود یک حرکت مناسب در پاسخ به تحریم های اقتصادی است. خروج از برجام با آثار اجتماعی اش با هدف تاثیرگذاری اجتماعی، فرصتی بی نظیر را نیز پیش روی ما قرار خواهد داد تا ظرفیت های اقتصادی داخلی استفاده نشده را کاملاً به جنب و جوش در بیاوریم. ما امروز می توانیم نهضت عظیم اقتصادی از مقاومت، مصرف داخلی اقتصادی را بنیان نهیم. افزایش اعتماد با گفت و گوی اجتماعی راهکار اولیه، گسترش نهادهای مدنی به کار گرفتن نهادهای اجتماعی در شرایط فعلی راهکار مشخص دوم است. نهادهای اجتماعی برای کم کردن ریسک در زندگی مردم باید تقویت شوند. به عنوان مثال ما می توانیم در مجموعه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سازمان تامین اجتماعی، بهزیستی، سازمان ها و صندوق های بازنشستگی با کارآمدی به افزایش مقاومت اجتماعی کمک شایانی بکنیم.

بر این اساس و با تاکید براینکه خروج از برجام سرمایه اجتماعی کشور و اعتماد و امید مردم را نشانه گرفته است بر این باورم که باید حفاظت و حمایت از زندگی اقتصادی و اجتماعی مردم سرلوحه کار دولت و سایر ارگان ها قرار گیرد. باید نهادهای اجتماعی گسترده تر و کارآمدتر ایفای نقش کنند، باید شفاف تر عمل کنیم، باید با مردم صریح تر و صمیمانه تر سخن بگوییم، باید صدای مردم را ساختارمند بشنویم، باید کارآمدی را در همه بخش ها افزایش دهیم، نهادهای اجتماعی باید موثر تر و هدفمندتر اقشار محروم را حمایت کنند. باید با هم همدل تر و همراه تر باشیم.